

แบบรายงานสรุปผลการเข้ารับการพัฒนาความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัด สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘

เรียน ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

ด้วยข้าพเจ้า นายภัทรพงศ์ บุญทวี นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สังกัด สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘ กรมพัฒนาที่ดินได้เข้ารับการพัฒนาความรู้ฯ หลักสูตร แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน รุ่นที่ ๑/๒๕๖๗ : ตุลาคม ๒๕๖๖ – มีนาคม ๒๕๖๗ เป็นเวลารวมทั้งสิ้น ๑ วันอบรมออนไลน์ผ่านระบบ LDD e -Training ของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวจัดโดย กองแผนงานและสำนักวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

บัดนี้ ข้าพเจ้าได้เข้ารับพัฒนาความรู้ฯ หลักสูตรดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานสรุปผลการพัฒนาความรู้ฯ เพื่อโปรดพิจารณา ดังนี้

๑. การพัฒนาความรู้ฯ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาความรู้การดำเนินโครงการแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อให้การดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ให้มีความโปร่งใส โดยได้มีการทบทวน กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหมอดินอาสา ให้มีความรัดกุม และเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานเพื่อบรรเทาผลกระทบจากฝนทิ้งช่วงหรือภัยแล้ง โดยใช้น้ำจากสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๒. เนื้อหาและหัวข้อวิชาของการพัฒนาความรู้ฯ มีดังนี้

๒.๑ ความสำคัญของโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตามที่คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย กรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ บรรเทาปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ซึ่งจะพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ในการกักเก็บน้ำ คุณภาพของน้ำ รวมทั้งความพร้อมของเกษตรกรในการกำหนดพื้นที่ขุดสระน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่าย ๒,๕๐๐ บาท/บ่อ

เกษตรกรมีแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเป็นแหล่งต้นตุน้ำไว้ใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง หรือในเดือนที่ฝนทิ้งช่วง เกษตรกรมีพื้นที่สามารถทำการเพาะปลูกไม้ผลและผักสวนครัวได้จากดินบริเวณขอบบ่อ และมีพื้นที่สามารถเลี้ยงปลาได้จากสระน้ำ

ความสอดคล้อง/เชื่อมโยง ตามแผนด้านน้ำ

แผนระดับ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี(พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

ด้านที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ด้านที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

/แผนระดับ ๒ แผนแม่บท...

แผนระดับ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

เป้าหมาย : ผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด : อัตราผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร (เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑.๐)

แผนแม่บทย่อยภายใต้แผนแม่บทการเกษตร **การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร**

เป้าหมาย : ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด : มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย (เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๕)

แผนระดับ ๓ แผนปฏิบัติการราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ ๕ ปี

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ประเด็นการพัฒนาที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

เป้าหมาย : การบริหารจัดการน้ำภาคเกษตรอย่างทั่วถึง

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ภายในปี ๒๕๗๐) : ปริมาตรเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้น จำนวน ๒,๖๕๓ ล้านลูกบาศก์เมตร

แนวทางการพัฒนา : การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจาก การใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

แผนระดับ ๓ แผนปฏิบัติการ กรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เหมาะสมด้วยระบบการจัดการเชิงรุก

เป้าหมาย

๑) พื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

๒) พื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลง

ตัวชี้วัด

๑) จำนวนพื้นที่เกษตรกรรมได้รับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดินให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน (ไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านไร่ ภายในปี ๒๕๗๐)

๒) ร้อยละของพื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลง (ร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐)

แผนระดับ ๓

แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างคุณภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรดินตามศักยภาพ

ยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินที่นำไปสู่ความยั่งยืนระดับจังหวัด

เป้าหมาย

๑) การใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐและเอกชนมีความสมดุลและสอดคล้องกับบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน

๒) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินของรัฐและเอกชนมีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน

/ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย...

ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

๑) สัดส่วนของดินที่ได้รับการฟื้นฟูหรือพัฒนาคุณภาพเพื่อนำมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐

๒) พื้นที่เกษตรกรรมที่มีการบริหารจัดการตามแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน ไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านไร่

แผนระดับ ๓ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
ด้านที่ ๒ การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต **เป้าหมาย :** จัดหาน้ำเพื่อภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

แนวทาง : พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ เชื่อมโยงวางระบบเครือข่ายน้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทาน

ตัวชี้วัดที่ ๑. ก่อสร้างแหล่งน้ำ/ระบบกระจายน้ำ (ใหม่) จำนวนแหล่งน้ำ/น้ำบาดาล เพิ่มขึ้น ..... แห่งพื้นที่ที่รับประโยชน์จากแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น ..... ไร่ /พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น ..... ไร่ ปริมาณการเก็บกักน้ำ/ปริมาณน้ำต้นทุนเพิ่มขึ้น ..... ล้านลูกบาศก์เมตร

ตัวชี้วัดที่ ๒. เพิ่มประสิทธิภาพ แหล่งน้ำและระบบกระจายน้ำเดิม ..... แห่ง ปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น.....ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้น ..... ไร่

ตัวชี้วัดที่ ๓. จัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน ..... แห่ง ..... ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์.....ไร่

๒.๒ หลักการบันทึกข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ทำให้สามารถเข้าใจระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่ได้รับการจัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนทราบกระบวนการทำงานว่าเกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานกลุ่มใดบ้าง ผู้ใช้งานแต่ละกลุ่มมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหาและบันทึกข้อมูลส่วนใด รวมถึงทิศทางการไหลของข้อมูลที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินโครงการ ระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานประกอบด้วยเครื่องมือสำหรับผู้ใช้งาน ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑. เกษตรกรผู้ลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานสามารถลงทะเบียนเพื่อขอรับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการได้ หากเกษตรกรมีคุณสมบัติครบถ้วนและได้รับการคัดเลือก จะได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อทำสัญญาและดำเนินการขุดแหล่งน้ำต่อไป

๒. สถานีพัฒนาที่ดิน เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณ สถานีพัฒนาที่ดินจะคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจากรายชื่อเกษตรกรผู้ลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และส่งรายชื่อให้แก่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตเพื่อพิจารณาและรวบรวมข้อมูลส่งต่อไปยังกองแผนงานเพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับการอนุมัติรายชื่อแล้วจะดำเนินการติดต่อเกษตรกรเพื่อทำสัญญาเข้าร่วมโครงการ จัดหาผู้รับเหมา และบันทึกข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานจนกว่าจะแล้วเสร็จ

๓. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการดำเนินโครงการในพื้นที่รับผิดชอบ ตรวจสอบรายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกโดยสถานีพัฒนาที่ดินในพื้นที่และรวบรวมส่งให้กองแผนงานเพื่อรับการอนุมัติต่อไป

๔. กองแผนงาน ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการดำเนินโครงการของกรมพัฒนาที่ดิน จัดสรรงบประมาณและกำหนดเป้าหมายแหล่งน้ำของแต่ละหน่วยงาน ดำเนินการอนุมัติรายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ และสรุปข้อมูลผลการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. กองแผนงานกำหนดเป้าหมายจำนวนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานประจำปีงบประมาณ กองแผนงานมีหน้าที่ในการกำหนดภาพรวมของโครงการ โดยในแต่ละปีงบประมาณ กองแผนงานจะกำหนดเป้าหมายและพื้นที่ในการดำเนินโครงการจัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และจัดสรรให้แก่สถานีพัฒนาที่ดินแต่ละแห่ง เพื่อให้สถานีพัฒนาที่ดินดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาเข้าร่วมโครงการ และติดตามการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ

๒. เกษตรกรลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เกษตรกรที่มีความประสงค์ต้องการเข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานจะต้องเข้ามาลงทะเบียนขอรับบริการ เมื่อสถานีพัฒนาที่ดินในพื้นที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือกเกษตรกรที่มีสิทธิเข้าร่วมโครงการจากรายชื่อเกษตรกรที่ลงทะเบียนขอรับบริการเอาไว้

๓. สถานีพัฒนาที่ดินคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สถานีพัฒนาที่ดินคัดเลือกเกษตรกรที่มีสิทธิเข้าร่วมโครงการจากรายชื่อเกษตรกรที่ลงทะเบียนขอรับบริการเอาไว้ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น เป็นเจ้าของที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ ตั้งอยู่นอกพื้นที่เขตชลประทาน มีพื้นที่เพียงสำหรับการขุดแหล่งน้ำ ดินมีความเหมาะสมในการเก็บกักน้ำ เป็นต้น

๔. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตรวบรวมและตรวจสอบรายชื่อเกษตรกร แล้วส่งต่อข้อมูลให้แก่กองแผนงานเพื่ออนุมัติต่อไป เมื่อสถานีพัฒนาที่ดินคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาเข้าร่วมโครงการได้แล้ว จะส่งรายชื่อดังกล่าวให้แก่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตที่สังกัด จากนั้นสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตตรวจสอบรายชื่ออีกครั้งหนึ่ง หากพบว่ามีเกษตรกรรายใดที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมก็จะส่งกลับไปให้สถานีพัฒนาที่ดินแก้ไข เมื่อพบว่าข้อมูลถูกต้องแล้วก็จะส่งต่อรายชื่อให้แก่กองแผนงานเพื่อดำเนินการอนุมัติต่อไป

๕. กองแผนงานตรวจสอบและอนุมัติรายชื่อเกษตรกร เมื่อได้รับรายชื่อเกษตรกรจากสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตแล้ว กองแผนงานจะตรวจสอบและอนุมัติรายชื่อเกษตรกรเพื่อดำเนินโครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน แต่หากพบว่ามีข้อมูลที่ไม่ถูกต้องก็จะส่งกลับไปให้สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตดำเนินการแก้ไข

๖. สถานีพัฒนาที่ดินจัดหาผู้รับเหมาเพื่อทำสัญญาขุดแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานให้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เมื่อได้รายชื่อผู้รับเหมาแล้ว สถานีพัฒนาที่ดินจะลงทะเบียนผู้รับเหมาเข้าสู่ระบบเพื่อทำสัญญาต่อไป

๗. สถานีพัฒนาที่ดินบันทึกความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการจนแล้วเสร็จ สถานีพัฒนาที่ดินบันทึกข้อมูลการทำสัญญากับเกษตรกรผู้รับบริการและผู้รับเหมาที่จะดำเนินการก่อสร้าง และติดตามการดำเนินงานจนกว่าจะแล้วเสร็จ

๒.๓ การคัดเลือกพื้นที่และรูปแบบการก่อสร้าง

การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย

๑. พื้นที่ซึ่งจะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีเอกสารสิทธิที่ดินที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้ออกให้ ได้แก่ โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข.) แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (น.ค.๓ กสน.๕) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๑๔ ส.ป.ก. ๔-๑๘) ใบจอง (น.ส.๒ น.ส.๒ ก.) พื้นที่ คทช. และพื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร รวมทั้งเอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากกรมป่าไม้และกรมอุทยาน

๒. เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน ขาดแคลนระบบที่จะจัดส่งน้ำไปถึงได้ตลอดปี และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นประจำ หรือแล้งซ้ำซาก

๓. พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตามเงื่อนไขของโครงการต้องเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของดินที่มีผลต่อปริมาณน้ำที่จะกักเก็บได้ ตามระดับความเหมาะสมของดิน ได้แก่ ความซึมน้ำของดิน (Permeability) ปริมาณหินพื้น ที่ไหลอยู่บนดิน ความลาดชันของพื้นที่ไม่ควรเกิน ๑๕% และเป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเร็วมาก หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เป็นดินทรายจัด พื้นที่เกลือขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ซึ่งมีก้อนหินขนาดใหญ่ ซึ่งหากก่อสร้างไปจะทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้นานคุณภาพน้ำไม่ดี

๔. พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตามเงื่อนไขของโครงการต้องเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของดินที่มีผลต่อปริมาณน้ำที่จะกักเก็บได้ ตามระดับความเหมาะสมของดิน ได้แก่ ความซึมน้ำของดิน (Permeability) ปริมาณหินพื้น ที่ไหลอยู่บนดิน ความลาดชันของพื้นที่ไม่ควรเกิน ๑๕% และเป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเร็วมาก หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เป็นดินทรายจัด พื้นที่เกลือขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ซึ่งมีก้อนหินขนาดใหญ่ ซึ่งหากก่อสร้างไปจะทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้นานคุณภาพน้ำไม่ดี

๕. ในกรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากปากสระน้ำข้างละ ๒ เมตร เช่น ก่อสร้างสระน้ำขนาด กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๒๘ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการ ที่มีขนาดไม่น้อยกว่า กว้าง ๒๙ เมตร ยาว ๓๒ เมตร ส่วนในกรณีที่ขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

รูปแบบการก่อสร้าง

สำหรับหัวข้อนี้จะอธิบายถึงความหมาย และองค์ประกอบของสระน้ำในโครงการฯ ซึ่งได้ให้คำนิยามและความหมายดังนี้ สระน้ำ คือ แหล่งเก็บขังน้ำฝน หรือน้ำซับที่ไหลซึมออกมาจากดิน โดยการขุดดินออกให้เป็นที่สำหรับขังน้ำ ให้มีขนาดความจุตามปริมาณน้ำที่ต้องการจะเก็บขังไว้ใช้

งานดินขุด คือ การขุดดินให้ได้ขนาดความกว้าง ความยาว ความลึก และลาดด้านข้าง ตามที่กำหนดในแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่เก็บกักน้ำ โดยมีข้อกำหนด ดังนี้

๑. ลาดด้านข้าง การขุดดินจะต้องมีความมั่นคงไม่เกิดการลื่นไถลของลาดตลิ่ง การขุดดินความลึกไม่เกิน ๓ เมตร สามารถใช้ลาดด้านข้าง ๑ : ๑ , ๑ : ๑.๕ และ ๑ : ๒ การกำหนดความลาดด้านข้างของดินขึ้นอยู่กับชนิดของดินที่จะขุด โดยมีข้อเสนอแนะว่าดินเหนียวปนทรายควรมีลาดด้านข้าง ๑ : ๒

๒. ความลึก การขุดดิน หากลึกเกิน ๓.๐๐ เมตร ต้องปฏิบัติตาม กฎหมายว่าด้วยการขุดดิน และถมดิน

๓. การขุดดินใกล้แนวเขตที่ดินของผู้อื่น จะต้องมียุทธศาสตร์ของขอบสระน้ำ ห่างจากแนวเขตที่ดินผู้อื่น ไม่น้อยกว่าสองเท่าของความลึกสระน้ำ และนำดินที่ขุดมาถมเป็นคัน ล้อมรอบสระน้ำหรือปรับพื้นที่ภายในแปลงให้เรียบร้อย

๔. ในการขุดดิน ถ้าพบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซากดึกดำบรรพ์ หรือแร่ ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจหรือทางการศึกษาในด้านธรณีวิทยา ให้ผู้ขุดดิน ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

๒.๔ กระบวนการดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานในพื้นที่

กระบวนการดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานในพื้นที่การรับสมัครเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th ประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. หมอดินอาสา และผู้นำท้องถิ่น ชี้แจงทำความเข้าใจให้ความรู้กับเกษตรกรสำรวจความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรที่สนใจกรอรายละเอียดความต้องการลงในใบสมัครตามแบบฟอร์มความต้องการแหล่งน้ำในไร่นา ให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน หรือยื่นคำร้องขอรับบริการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่เว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th ภายใต้ลิงค์ https://www.ddd.go.th/WEB_Water/ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเรียงลำดับความต้องการเป็นข้อมูลรวบรวมเก็บไว้

เงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร การคัดเลือกเกษตรกร คัดเลือกจากแผนความต้องการสระน้ำที่เกษตรกรได้มายื่นความจำนงไว้แล้ว ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเกณฑ์ ดังนี้

เกษตรกร มีความพร้อม สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขุดสระน้ำ บ่อละ ๒,๕๐๐ บาท เป็นเจ้าของพื้นที่ก่อสร้างที่ใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีเอกสารสิทธิ์ และมีหนังสือยินยอมให้เข้าดำเนินการก่อสร้าง กรณีเจ้าของร่วม ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของร่วมทุกคน กรณีเช่าพื้นที่ทำการเกษตร ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของพื้นที่ โดยมีหนังสือแสดงความยินยอม กรณีเจ้าของที่ดินเป็นบิดา/มารดา และถึงแก่กรรม โดยยังไม่ได้ออกเอกสารสิทธิ์ให้ผู้ใดผู้หนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าของตามกฎหมาย แต่มีการรับรู้กันภายในครอบครัว ต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมจากผู้เกี่ยวข้องภายในครอบครัวมากกว่า ๑ คน และยืนยันว่าคุณคนนั้นได้ทำการเกษตรในพื้นที่นั้นจริง

การตรวจสอบพื้นที่ พื้นที่ทำการเกษตร มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ได้แก่

โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการประโยชน์ ได้แก่ น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข. แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน ส.ค.๑ หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ น.ค.๓ กสน.๕ หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๑๔ ส.ป.ก. ๔-๑๘ ใบจอง น.ส.๒ น.ส.๒ ก.พื้นที่ คทช. พื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร เอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากรมป่าไม้และกรมอุทยาน อยู่นอกเขตชลประทาน มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ มีความเหมาะสมของดินในการขุดสระน้ำ หลีกเลี้ยงพื้นที่ดินทรายจัด พื้นที่ดินเค็ม พื้นที่ที่มีก้อนหินขนาดใหญ่ กรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากปากสระน้ำข้างละ ๒ เมตร กรณีที่ขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน จัดกลุ่มเป้าหมายการจัดสรรพื้นที่ก่อสร้างโดยขนาดของกลุ่ม และการกระจายตัวของสระน้ำ ต้องเหมาะสมกับการบริหารจัดการเครื่องจักรกล

/การยกเลิก...

การยกเลิก และการสละสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ (สละสิทธิ์ก่อนทำสัญญา)

๑. เกษตรกรแจ้งความต้องการยกเลิกการขุดโดยกรอกแบบฟอร์มใบยินยอมสละสิทธิ์พร้อมเหตุผลความจำเป็นในการขอยกเลิกเข้าร่วมโครงการฯ

๒. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือกรายชื่อเกษตรกร ที่มีความพร้อมที่จะดำเนินการขุดสระน้ำ ตามลำดับคำขอ ภายในพื้นที่ตำบลเดียวกันเพื่อเข้ารับสิทธิ์แทน

๓. สถานีพัฒนาที่ดินเสนอรายชื่อเกษตรกรสละสิทธิ์ และรับสิทธิ์แทน ต่อผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต เพื่ออนุมัติ

๔. ดำเนินการทำสัญญา จัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบฯ

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

ขั้นตอนที่ ๑ รายงานความต้องการ แจ้งเหตุความจำเป็นต้องใช้พัสดุ กำหนดรายละเอียดพัสดุ จัดทำ TOR กำหนดรายชื่อคณะกรรมการฯ รายชื่อผู้ควบคุมงาน

ขั้นตอนที่ ๒ รายงานขอซื้อ/ขอจ้าง ตามระเบียบฯ ข้อ ๒๒ เสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ขอความเห็นชอบ โดยเสนอผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่ ขออนุมัติดำเนินการซื้อ/จ้าง ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติ ใช้เวลาดำเนินการ ๑ วัน

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการซื้อ/จ้าง โดยแบ่งวิธีการซื้อ/จ้าง ออกเป็น ๓ วิธี

๑. วิธีเฉพาะเจาะจง วงเงินไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒. วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วงเงินเกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๓. วิธีการคัดเลือก

ขั้นตอนที่ ๔ ขออนุมัติซื้อ/จ้าง คณะกรรมการฯ สรุปผลการพิจารณาเสนอหัวหน้าหน่วยงานผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่ ภายในระยะเวลา ๓ วัน หรือตามเวลาที่กำหนด พิจารณาให้ความเห็นชอบเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติ ใช้เวลา ๒ วัน เมื่อได้ผู้รับจ้าง จัดทำรายงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมพัฒนาที่ดิน

ขั้นตอนที่ ๕ ทำสัญญาซื้อ/จ้างเจ้าหน้าที่ทำหนังสือสนองรับราคา และนัดทำสัญญาวางหลักประกันสัญญากับผู้ชนะการซื้อหรือจ้าง ภายใน ๗ วัน แจ้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เพื่อบริหารสัญญา หรือข้อตกลงและการตรวจรับพัสดุ ตามอายุสัญญา

ขั้นตอนที่ ๖ ดำเนินการตามสัญญาซื้อ/จ้าง และกำกับติดตามดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำไว้ ระหว่างสถานีพัฒนาที่ดินกับผู้รับจ้าง

ขั้นตอนที่ ๗ การส่งมอบ/ตรวจรับ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ รับมอบใบมอบงานของผู้รับจ้าง และตรวจผลงานที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานภายใน ๓-๕ วันทำการ นับแต่วันที่ประธานกรรมการฯ ได้รับทราบการส่งมอบงาน และให้ทำการตรวจรับให้เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุด

ขั้นตอนที่ ๘ การเบิกจ่ายเงิน

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง (การเบิกจ่ายเงินโครงการ)

๑. ผู้รับจ้างส่งมอบงานพร้อมเอกสารการรับมอบสระน้ำ และภาพถ่ายสระน้ำของผู้เข้าร่วมโครงการ/งวด โดยเรียนประธานกรรมการตรวจรับพัสดุ

๒. ประธานกรรมการตรวจรับพัสดุ แจ้งผู้ควบคุมงานตรวจสอบสระน้ำที่ขอส่ง

๓. ผู้ควบคุมงานตรวจสอบ และรายงานคณะกรรมการ ตรวจรับพัสดุ

/๔.คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ...

๔. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุดำเนินการตรวจรับ และส่งเอกสารผ่านผู้ว่าจ้าง (ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดิน)

๕. คลังจังหวัดตรวจสอบถูกต้องแล้ว online ไปที่กรมบัญชีกลาง

๖. งานการเงินขอเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMIS online ไปที่คลังจังหวัด

๗. งานธุรการมอบใบสำคัญให้งานการเงิน เพื่อขอเบิกจ่ายในระบบ GFMIS

๘. ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดิน ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้าง มอบเอกสารให้งานธุรการเพื่อทำใบสำคัญเบิกเงิน

๙. กรมบัญชีกลางโอนเงินเข้าบัญชีผู้รับจ้าง ภายใน ๓-๕ วันทำการ

๑๐. ผู้รับจ้างรับเงินและออกใบเสร็จรับเงินให้หน่วยงาน

เอกสารประกอบชุดเบิก ประกอบด้วย

เอกสารประกอบการตรวจรับงานก่อสร้าง

ใช้ภาพที่ล่าง - อัดสี ขนาดปกติ จำนวน ๓ ภาพ ประกอบด้วย

ภาพก่อนขุดสระ

ภาพสระที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยพร้อมป้าย และเกษตรกร

เจ้าของสระ

ภาพสภาพสระน้ำที่สมบูรณ์

หนังสือรับมอบแหล่งน้ำ

สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

๓. ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้ต่อตนเอง ได้แก่

สามารถเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินการโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ ตามขั้นตอนอย่างละเอียดถูกต้องชัดเจน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ๑,๒๖๐ ไร่.ม

๔. แนวทางในการนำความรู้ ทักษะที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้ฯ ครั้งนี้ ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงาน มีดังนี้

สามารถแนะนำให้เกษตรกร ประชาชนที่อยากเข้าร่วมโครงการได้อย่างถูกต้องชัดเจน เกษตรกรเข้าใจสามารถวางแผนในการใช้พื้นที่ในการขุดสระ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร สามารถบริหารจัดการน้ำ ที่จะนำไปใช้ในการผลิตพืชผลทางการเกษตรได้ครอบคลุมภายในแปลงของเกษตรกร จนทำให้เกษตรกรมีรายเพิ่มมากขึ้น

๕. ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

เกษตรกรที่ต้องการขุดสระไม่มี เอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดิน พื้นที่ที่ต้องการขุด ไม่มีน้ำต้นทุนที่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง พื้นที่ของเกษตรกรไม่เพียงพอในการขุดแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เกษตรบางรายที่ต้องการขุดสระมีพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน

/๖. ความต้องการการสนับสนุน...

๖. ความต้องการการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา เพื่อส่งเสริมให้สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้สัมฤทธิ์ผล

งบประมาณในการรวบรวมข้อมูล เอกสารต่างๆ ในการจัดทำรูปเล่มให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ตั้งแต่เริ่มประชาสัมพันธ์รับสมัครเกษตรกร การดำเนินชุด ตลอดจนสามารถ ตรวจรับพร้อมส่งมอบให้เกษตรกร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ลงชื่อ).....

(นายภัทรพงศ์ บุญทวี)

ผู้เข้ารับการพัฒนาความรู้